

Esitys kilpailun järjestämisestä stadionin paikan määrittämiseksi eläintarhassa.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
toukok. 17 p:nä 1929.
N:o 426.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Stadion-säätiön hallitus on Kaupunginvaltuustolle jättämässään kirjelmässä viime maaliskuun 11 päivältä anonut, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

että Urheilukadun, Nordenskiöldinkadun, rautatiealueen ja Helsinginkadun jatkoksen ympäröimää Eläintarhan aluetta tai osia siitä ei saa luovuttaa tai käyttää muihin kuin urheilu- ja virkistystarkoituksiin sekä alueen läpi välttämättömästi vedettävien liikenneväylien rakentamiseen;

että kaupungin toimesta järjestetään kilpailu ehdotuksista stadionin paikan määrittämiseksi ja edellisessä kohdassa mainitun alueen käyttämiseksi pääasiassa anomuksessa selostetulla tavalla;

että kilpailua järjestämään ja palkintolautakuntaan kutsutaan myös Stadion-säätiön edustajia; sekä

että näin määrätty stadionin paikka luovutetaan vastedes lähemmin määrättävillä ehdoilla Stadion-säätiölle stadionin rakentamista varten.

Tämän anomuksen johdosta on Kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunta pyytänyt rahatoimikamarilta lausuntoa ja saa kamari sen vuoksi kunnioittaen esittää seuraavaa:

Säätiön anomuksen on rahatoimikamari, asian laajuuteen ja tärkeyteen nähden painattanut, joten sen lähempi selostaminen tässä ei liene tarpeellista. Viitaten siis siihen, mitä säätiön hallitus anomuksessaan on esiintuonut, selostettakoon tässä ainoastaan niitä lausuntoja, joita rahatoimikamari on asiassa hankkinut kaupungin urheilulautakunnalta ja yleisten töiden hallitukselta.

Urheilulautakunta on lausunnossaan ilmoittanut puoltavansa säätiön esitystä kaikilta kohdin.

Yleisten töiden hallitukselle jättämässään promemoriassa esittää asemakaava-arkkitehti Brunila seuraavaa:

Kysymyksessä oleva osa Eläintarhan aluetta on pinta-alaltaan pyörein luvuin 46 ha, edellyttämällä, että arkkitehti O. Kallion asemakaavas suunnitelmaan piirretyt, Mäntymäen pohjoispuolelle sijoitetut asuntokorttelit muodostavat alueen etelärajan. Alueella sijaitsee kaupungin puutarha, pinta-alaltaan n. 3.8 ha, minkä

ohessa Savilan puhdistuslaitosta ja alueen läpi suunniteltua välttämätöntä valtatietä varten on varattava vähintään 4 ha. Jällelle jäävän puistoalueen pinta-ala tulisi niin ollen olemaan n. 38 ha. Säätiön esityksessä mainittuja erilaisia kenttiä, laitoksia ja stadionrakennusta varten tarvittaisiin vähintään 24.5, mieluummin 34 ha käsittävä alue. Asemakaava-arkkitehdin mielestä on aivan luonnollista, että koko Eläintarha, ja siis myös säätiön mainitsema alue, säilytetään puisto- ja virkistysalueena, asukkaiden terveydelle ja viihtymykselle välttämättömänä keuhkona, niinkuin asemakaavas suunnitelmissakin on edellytetty, minkä vuoksi hän periaatteessa puoltaa säätiön esitystä, ett'ei aluetta pitäisi luovuttaa tai käyttää muihin kuin urheilu- ja virkistystarkoituksiin sekä tarpeellisten liikenneväylien rakentamiseen. Asemakaava-arkkitehti on myös sitä mieltä, että tuleva stadionimme on rakennettava kyseenalaiselle alueelle ja että siihen voidaan sijoittaa myös muita urheilu- ja kisakenttiä sekä urheilulaitoksia, mutta sitä vastoin ei hän luule, että säätiön esittämä ohjelma on koko laajuudessaan tällä alueella toteutettavissa, eikä hän siis voi sanottua ohjelmaa sellaisenaan puoltaa. Säätiön maximiohjelman (34 ha) toteuttaminen tietäisi nimittäin sitä, että koko alue olisi suurilla kustannuksilla tasoitettava ja järjestettävä yhdeksi kenttäröyhmäksi, jossa ei olisi mitään tilaa istutuksille. Myös minimiohjelma (24.5 ha) edellyttää, että suurin osa nykyistä puistoa on hävitettävä ja muutettava kentäksi. Vaikka asemakaava-arkkitehti pitääkin suotavana, että erilaiset kentät ja urheilulaitokset keskitetään yhteen paikkaan, ei hän kuitenkaan, edellämainituista syistä katso voivansa puoltaa niiden kaikkien sijoittamista Eläintarhaan, vaan pitää ohjelman supistamista tarpeellisena. Asemakaava-arkkitehti puoltaa stadionin paikan määräämistä ja alueen käyttöä tarkoittavan alustavan kilpailun toimeenpanoa kaupungin toimesta, koska sellaisen kilpailun avulla helpommin voidaan ratkaista tämä laajakantoinen ja Eläintarhan tulevaisuudelle tärkeä kysymys. Kilpailuohjelmaa laadittaessa olisi kuitenkin otettava huomioon edellämainitut näkökohdat käyttöohjelman supistamisesta ja asemakaavan vaatimukset liikenneväyliin nähden.

Yleisten töiden hallitus ilmoittaa äänestyksen jälkeen yhtyneensä asemakaava-arkkitehdin esittämiin mielipiteisiin kun on kysymys ainoastaan alustavista toimenpiteistä. Muuten on hallitus sitä mieltä, että kysymyksessä oleva alue, kaupungin puutarhaa ja asemakaavan vaatimaa valtatietä lukuunottamatta, voidaan varata urheilu- ja virkistystarkoituksiin ja että ehdotettu kilpailu olisi järjestettävä selvittämään kysymystä mitä laitteita alueelle sopii ja mitä täytyy jättää pois, jonka jälkeen vasta Valtuusto tekisi päätöksensä alueiden lopullisesta varaamisesta ehdotettuihin tarkoituksiin. Hallituksen jäsen Oksanen oli vastustanut Mäntymäen varaamista mihinkään nykyisestä käytöstä poikkeavaan tarkoitukseen.

Omasta puolestaan saa rahatoimikamari kunnioittaen esittää seuraavaa:

Se laaja ohjelma suunnitellun urheilu- ja virkistyspuiston järjestämiseksi Eläintarhaan, joka Stadion-säätiön anomuksessa on hahmoiteltu, on, kuten

säätiön kirjelmässäkin huomautetaan, eräänlainen maximiohjelma, josta toteutetaan vain ne osat ja siinä laajuudessa kuin taloudelliset, asemakaavalliset y. m. näkökohdat sallivat. Tällaisen suuren ohjelman esittäminen tässä yhteydessä on kait käsitettävä aineiston luovuttamiseksi sille toimikunnalle, jonka on laadittava lopullinen ohjelma ehdotettua kilpailua varten. Kun sitäpaitsi tämän kilpailun lähin tarkoitus on helpottaa itse stadionin paikan määräämistä, ei mainitun maximiohjelman laajuus tarvitse herättää epäilyksiä. Tässä yhteydessä lienee vielä huomautettava, että kyseellisellä Eläintarhan alueella jo löytyy osa niistä laitoksista, joita säätiön hankkiman selvityksen mukaan suunniteltuun urheilu- ja virkistyspuistoon olisi sijoitettava, nimittäin yleisurheilun harjoituskenttä, pallo- ja verkkopallokenttiä sekä pienehkö tivolialue. Edellyttäen, että stadionille löydetään joku muu paikka Eläintarhasta, onkin sangen suuri osa enimmän tilaa vievistä laitoksista jo olemassa.

Muutoin näyttää rahatoimikamaristakin siltä, että stadionille sopivin paikka on löydettävissä Eläintarhasta. Niinikään on rahatoimikamarin mielestä Eläintarhan alue sopiva sen tapaiseksi urheilu- ja virkistyspuistoksi, jota säätiön kirjelmässä on hahmoiteltu, kuitenkin sillä tavoin toteutettuna, että alueen puistoluonne mahdollisimman suuressa määrin säilytetään. Kuten yleisten töiden hallitus, on rahatoimikamarikin sitä mieltä, että kaupungin puutarha on laskettava niiden laitosten joukkoon, jotka tällä alueella voivat olla, varsinkin kun tällainen puutarha ei sanottavasti riko alueen yleistä puistoluononetta.

Edelleen kannattaa rahatoimikamari säätiön ehdotusta, että kaupungin toimesta järjestetään aatekilpailu Eläintarhan alueen käyttämisestä, lähimpänä tarkoituksena helpottaa stadionin paikan määräämistä. Voisi ehkä tuntua luonnolliselta, että säätiö tämän kilpailun järjestäisi ja kustantaisi, mutta kun ottaa huomioon, että tässä on kysymys suuren ja keskeisen kaupunkialueen käytön suunnittelusta, jossa asemakaavalliset ja liikennenäkökohdat on ensi sijassa otettava huomioon, pitää rahatoimikamari säätiön ehdotusta oikeana.

Mitä kilpailun käytännölliseen järjestämiseen tulee, lienee sopivinta asettaa toimikunta, jonka tehtävänä olisi yksityiskohtaisen kilpailuohjelman laatiminen, kilpailun ajan ja palkintojen suuruuden määrääminen nyt myönnettävän määrärahan puitteissa sekä tarpeellisen aineiston hankkiminen j. n. e. Rahatoimikamari on arvellut, että toimikuntaan olisi kutsuttava, paitsi Kaupunginvaltuuston valitsemia jäseniä, myös Stadion-säätiön ja Suomen Arkkitehtiliiton edustajia, minkä ohessa asemakaava-arkkitehdin kait pitäisi kuulua siihen itseoikeutettuna jäsenenä.

Koska tämän tapaisia kilpailuja järjestettäessä usein on ollut tapana ilmoittaa millä tavoin palkintotuomarit asetetaan, olisi siitäkin nyt päätettävä. Kamarin mielestä olisi Stadion-säätiön ja Suomen Arkkitehtiliiton saatava valita osan palkintotuomareista. Myös rahatoimikamari haluaisi mielellään asettaa yhden niistä.

Mitä vihdoin tulee kilpailujen kustannuksiin, on rahatoimikamari neuvotellut asemakaava-arkkitehdin kanssa ja on tällöin arveltu, että 100,000 markkaa hyvin riittäisi tarkoitukseen. Tämä summa voitaisiin ehkä luovuttaa rahatoimikamarille kyseelliseen tarkoitukseen käytettäväksi ja lienee sopivinta osottaa se Kaupunginvaltuuston yleisistä käyttövaroista.

Edellä esitettyyn nähden saa rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

että stadion saadaan rakentaa siihen osaan Eläintarhan aluetta, jota rajoittaa Urheilukatu, Nordenskiöldinkatu, rautatiealue ja Helsinginkadun jatkos;

että edellisessä kohdassa mainittu alue, lukuunottamatta siihen sisältyvää kaupungin puutarhan aluetta, varataan urheilu- ja virkistyspuistona käytettäväksi ja ettei siihen saa rakentaa muita kuin tällaisia tarkoituksia palvelevia rakennuksia ja laitoksia sekä alueen läpi välttämättömästi vedettäviä liikenneväyliä;

että stadionin paikan määrittämiseksi järjestetään kaupungin toimesta aatekilpailu vielä mainitun Eläintarhan alueen käyttämisestä urheilu- ja virkistyspuistona;

että kilpailua järjestämään ja sen yksityiskohtaista ohjelmaa laatimaan asetetaan seitsenhenkkinen toimikunta; johon Kaupunginvaltuusto valinnee kolme ja Stadion-säätiö kaksi jäsentä sekä Suomen Arkkitehtiliitto yhden, kaupungin asemakaava-arkkitehdin ollessa itseoikeutettuna jäsenenä toimikunnassa;

että kilpailun palkintotuomareiksi, edellä mainitun toimikunnan myöhemmin esitettävänä aikana, Kaupunginvaltuusto kutsuu kolme ja Stadion-säätiö kaksi henkilöä sekä Suomen Arkkitehtiliitto ja rahatoimikamari kumpikin yhden;

että kilpailua varten rahatoimikamarin käytettäväksi osotetaan tililtä 19. P. L. IX. 1 Smk:n 100,000: — suuruinen määräraha; sekä

että, kun Kaupunginvaltuusto kilpailun jälkeen on määrännyt stadionin paikan, tarpeellinen tontti luovutetaan vastedes lähemmin vahvistettavilla ehdoilla Stadion-säätiölle stadionin rakentamista varten.

Rahatoimikamarin puolesta:

Jarl W. Andersin.

Arttur Blomberg.

STADION-SÄÄTIÖ.

Helsingissä,
maalisk. 11 päivänä 1929.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kun maamme urheiluväki vuonna 1927 ryhtyi toimenpiteisiin stadionin aikaansaamiseksi Helsingin kaupungin alueelle osoittivat kaupungin hallintoelimet täysin ymmärtävänsä aloitteen tärkeyden. Tässä yhteydessä ei sen vuoksi enään tarvinne lähemmin perustella stadion tarpeellisuutta. Tarkoitusta varten perustettuun säätiöön liittymällä kaupunki on sitäpaitsi edustajiensa kautta ottanut osaa asian toteuttamiseksi jo suoritettuun työhön. Kerrottakoon tässä kuitenkin muutamain sanoin Stadion säätiön elinten tähän astisesta toiminnasta.

Alkuvaiheissaan on stadion asia muodostunut kysymykseksi stadionin paikasta ja siitä kuinka stadionin rakentamiseen tarvittavat varat on kerättävä.

Kysymykseen stadionin paikasta palataan myöhemmin. Mitä sitten tulee stadionrakennuksen rahoittamiseen, on laskettu, että rakennustyöhön voidaan ryhtyä kun 15 miljoonaa markkaa on saatu kerätyksi. Tämä summa on ajateltu koota seuraavalla tavalla:

suoranaisena valtion avustuksena:

Smk. 1,000,000: — vuodessa 5:nä vuotena 5,000,000: —

raha-arpajaisten voittovaroja:

Smk. 1,300,000: — vuodessa 4:nä vuotena 5,200,000: —

katsojapaikkojen ennakkomyyntillä 2,000,000: —

Stadion tavaramerkkiä vuokraamalla 2,000,000: —

korkoina, lahjoituksina y. m. 800,000: —

Smk. 15,000,000: —

Eduskunta on jo myöntänyt yhden miljoonan, siten välillisesti hyväksyen sille esitetyn, edellä olevan rahoitussuunnitelman ja Valtioneuvosto on tähän mennessä myöntänyt säätiölle raha-arpajaisten voittovaroista Smk. 700,000: —. Niinikään on stadion tavaramerkin vuokraamiseen jo ryhdytty, samoin kuin katsojapaikkojen ennakkomyyntiin. Varojen keräys on siis hyvällä alulla ja täysi syy on olettaa, että suunnitellussa ajassa tarvittavat rahat ovat koossa. Stadionin rakentamiseen voitaneen siten ryhtyä muutaman vuoden kuluttua.

Toinen tärkeä kysymys, jota aivan säätiön toiminnan alussa on täytynyt ryhtyä selvittämään, on, kuten edellä jo mainittiin, kysymys stadionin paikasta. Paitsi sitä urheiluasiantuntemusta, joka säätiön hallintoelimissä on edustettuna, on myös ulkopuolella säätiön olevia asiantuntijoita käytetty kysymystä selvittäessä. Seuraavassa esitettäköön eräitä tärkeimpiä näkökohtia, jotka ovat saataneet säätiön hallintoelimet yksimielisesti määräämään kantansa stadionin paikkakysymyksessä. Koska itse stadionin sijoittamiseen suuresti vaikuttaa sen lähemän ympäristön muodostus ja käyttö, on säätiön hallitus myös tutkituttanut tätä kysymystä ja saa seuraavassa esittää eräänlaisen maksimiohjelman sellaisen suuren urheilu- ja virkistyspuiston rakentamiseksi, jonka keskuksena tulisi olemaan itse juhlastadion.

On selvää, että stadionin tulee toisaalta, nykyhetken tarpeita silmälläpitäen, sijaita lähellä nykyisiä asutuskeskuksia, mutta toisaalta on se rakennettava paikalle, missä se tarpeen vaatiessa on laajennettavissa riittävän suureksi vastaanottamaan olympialaiset kisat ja niiden katsojiksi saapuvat yleisöjoukot. Jokainen, jolla on ollut tilaisuus verrata toisiinsa olympialaisinnostusta muissa maissa ja meillä, ja joka ottaa huomioon, miten herkkää Suomen kansa on lähtemään liikkeelle yhteisiin tilaisuuksiin, kuten laulu- y. m. juhliin, tajuaa helposti, mikä valtava kansanvaellus suuntautuisi omasta maastamme olympialaiskisoihin jos ne saadaan meille. Senpä takia: vaikka noin 25,000 henkeä vetävä stadion riittäneekin meille maaotteluihin, voimistelu-, liitto- ja laulujuhliin sekä muihin vastaaviin juhlatilaisuuksiin, täytyy katsojapaikkojen määrää voida olympialaisten ajaksi lisätä ainakin toisen verran, jotta ei katsomon ulkopuolelle jääminen synnyttäisi tyytymättömyyttä liian suurissa joukoissa. Jo tämän nojalla voidaan siis lausua johtopäätöksenä, ettei olympialaistarkoituksiin riittävä stadion mahdu Tähtitorninmäelle, jota Itsenäisyyden liitto on ajatellut sille sopivaksi paikaksi. Suhteellisesti ahtaan kummun laella ei ole mahdollisuutta katsomon tilapäiseen laajennukseen. Sitäpaitsi lienee jokseenkin mahdotonta järjestää Tähtitorninmäelle vakituista parkkeerausalaa riittävän suurelle automäärälle ilman haittaa itse stadionlaitteelle. Asiantuntijat laskevat, että kilpailupaikan lähetyville pitää saada parkkeeratuksi automäärä, joka on 5 % katsojien kokonaismäärästä ja vaatii alaa 1 ha kutakin 10,000 katsojaa kohti. Myöskin Kaisaniemi täytynee parkkeeraus- ja muistakin liikennesyistä jättää laskuista pois mahdollisena stadionin paikkana.

Anottua paikkaa kauempana taas olisi itse varsinaiselle stadionille melko sopiva paikka Humallahden pohjasta alkava notko, mutta nykyisen ja todennäköisesti myös vastaisen Helsingin keskuksesta kohtuuttoman kaukana sijaitsevana stadion siellä jäisi arkipäiväistä käyttöä vaille. T. s. siitä ei olisi kaupungin nuorisolle eikä urheiluelämälle niin suurta hyötyä kuin siksikin suuria kustannuksia kysyvältä laitokselta täytyy vaatia.

Jo sen nojalla, mitä edellä on esitetty, lienee selvää, että stadion on sijoitettava jonnekin Eläintarhan alueelle ja että tästä alueesta on tehtävä ylläviitattu urheilu- ja virkistyspuisto. Tämä käynee päinsä sitäkin helpommin kun sanottua aluetta muutoinkin lienee suunniteltu puistoksi.

Mutta juuri tämänpä johdosta voidaan kysyä, eikö Eläintarhan luovuttaminen urheilupuistoksi, jonka sydämenä olisi tavallista betonkityyppiä oleva stadion, tietäisi nykyisen merkityksensä riistämistä tältä viimeiseltäkin maaseudun vapaan luonnon kanssa yhteydessä olevalta puistoalueelta. Puistoja sanotaan kaupunkien keuhkoiksi, ja tätä stadionsuunnitelmaa voitaisiin siis sanoa eräänlaiseksi keuhkotautisuunnitelmaksi.

Mutta kaupungin keuhkoja vieläkin tärkeämmät ovat sen asukkaiden keuhkot, joiden elinehtona on hengitystä syventävä liikunta. Suurin piirtein katsoen voidaan huoleti sanoa, ettei parhainkaan ulkoilma, alati vailinaisesti hengitettynä, anna ainakaan kasvuijällä niin edullisia terveyden tuloksia kuin hiukan huonompi ulkoilma joskus tehokkaasti hengitettynä. Puiston päätehtävänä on näin ollen, nimenomaan keuhkoja puhdistavaa vaikutusta silmälläpitäen, liikuntatilaisuuksien tarjoaminen. Toisin sanoen, puutonkin urheilukenttä, jolla ilma ei ole parhain mahdollinen, on nuorelle väelle kaikin puolin terveellisempi oleskelupaikka kuin varsinainen puisto, joka ei houkuttele liikkumaan tai jossa se on kielletty. Toisaalta on puilla ja istutuksilla kyllä selvät tehtävänsä liikunnan

edellytysten ja vaikutusten edistäjinä, esim. ympäristöstä eristäjänä, tuulen pysäyttäjänä sekä pölyn sitojana ja muutenkin ilman kemiallisen laadun parantajana.

Yhteenvetona kaikesta edellisestä voidaan lausua seuraava Suomen stadionpuiston yleisohjelma, jota usein mainitun alueen järjestelyssä johdonmukaisesti olisi noudatettava: *olympialaiskelpoiseksi laajennettavissa oleva stadion sekä mahdollisimman hyvin puilla ja istutuksilla suojattuja ja kaunistettuja liikuntatilaisuuksia ja -houkuluksia eri-ikäisille nuorisoinneille.*

Tämän ohjelman toteuttamiseksi tarvitaan seuraavan kaltaisia laitoksia allamainittujen näkökohtien mukaisesti sijoitettuna:

I) *Stadion*, jonka 25,000 henkeä vetävän katsomon ulkomuuri kiertää ellipsin muotoisen, pitemmältä läpimitaltaan pyörein luvuin 250 m:n ja lyhemmältä läpimitaltaan pyörein luvuin 200 m:n mittaisen alueen. Katsomon sisäpuolella on tavanmukainen urheilukenttä kiertävine 400 m:n juoksuratoineen. Kentän pituusakselin tulee olla suuntarajojen N—S ja E—W välillä, niin että iltapäivän aurinko paistaa kentälle sivulta. Katsomon tulee olla muodoltaan sellainen, että sen jokaiselta paikalta on esteetön näköala joka paikkaan kentällä ja radoilla. — Stadionin vaatima ala on noin 4 ha brutto ilman eteispihoja.

II) *Yleisurheilun harjoituskenttä*, joka voidaan eristää kilpailuihin; nykyinen Eläintarhan urheilukenttä kelpaa toistaiseksi, niin kaun kuin se saa olla paikallaan. Maksimi 2 ha.

III) *Palloilun harjoituskenttiä*, noin 10 kpl. à 50—65 × 100 m netto. Osan niistä tulee yhteisesti muodostaa suorakaiteen muotoinen alue, jonka pitkät ja lyhyet sivut suhtautuvat toisiinsa suunnilleen kuten 3: 2 ja jolla on pinta-alaa vähintään 2.5 mieluummin 3.5—4 ha ja jonka laidoilla on tilaa ainakin kymmennelle tuhannelle katsojalle. Tätä aluetta käytettäisiin erikoisesti voimistelun joukkoesityksiin. Välittömässä yhteydessä ja samassa tasossa tämän suorakaiteen kanssa pitää olla vielä muitakin pallokenttiä, jotta näyttely- y. m. s. tarkoituksiin olisi käytettävänä yhtenäinen ainakin 6 ha laajuinen alue. Tähän näyttelyalueeseen kuuluvilla pallokentillä tulee olla niin vahva päällyskerros, että niille voidaan järjestää tilapäisesti myöskin autoparkkeeraus ainakin suurempien stadionjuhlien ajaksi. — Kaikkiaan 6—10 ha brutto.

IV) *Eristetty kilpailukenttä jalkapallopelejä varten*, 65 × 100 m netto ja sen ääreen katsojamahdollisuuksia 3—4 tuh. ehkäpä 8—10 tuh. hengelle, riippuen siitä, saadaanko stadionin ruohopeite kestämään tiheään tapahtuvia otteluita. — Noin 1.5 ha brutto.

V) *Pesäpallopeleiden eristetty kenttä*, 60 × 100 m netto, kuitenkin niin, että toisen pään kulmista voidaan leikata pois suorakulmaiset kolmiot, joiden asema on 30 m pitkin suorakaiteen pituussuuntaa sekä korkeus 20 m. Tämän alueen ympärille katsomamahdollisuudet 2—4 tuh. hengelle hevoskengän muotoon järjestettynä. Lyömäsuunnan hevoskengän pohjasta tulee olla suuntien SWW ja NNW väliltä. — 1—1.5 ha brutto.

VI) *Pikkulasten (3—7-vuotiaitten) leikkitarha*, jonka tulee sisältää sellaisia tämän ikäkauden leikkilaitoksia kuin kahluaallas (ympyränmuotoinen, läpimitta 12—15 m, syvyys betonkipohjaan keskeltä 40—42 cm, laidoilta vain 10 cm), hiekkalaatikoita, kaikenlaisia puiden varjoon sijoitettuja telineitä (kiikkulautoja, tavallisia ja lentokiikkuja, liukuratoja, kiipeämätankoja y. m. s.), pari pienempää kenttäaluetta à 30 × 45 m, pienempiä pyörtänoitä leikkiä, talvella kelkkamäkiä varten sekä katos ja pukuhuone, vieläpä joitakin leikkitupia erikokoisille lapsille.

Tämä on puiston tärkeimpiä laitoksia, joka on eristettävä niin hyvin ja jolle on järjestettävä niin pätevä ja huolellinen »leikkitietien» käsissä oleva johto, että vanhemmat taikka sisarukset voivat huoleti uskoa lapsensa taikka pikkuveikkonsa ja -siskonsa sinne kuittia vastaan säilytettäväksi. — Alaa 2—3 ha brutto.

VII) *Naisten ja tyttöjen kisatarha*, johon kuuluu vähintään 55 × 90 m kenttä pallopelejä sekä suuremman joukon voimisteluesityksiä varten, katsojapaikkoja 1,000 hengelle tämän kentän ympärille, pari pienempää noin 35 × 60 m kenttää joista toisen ympärille juoksurata, 110 m juoksusuora, edelleen noin 15 × 25 m voimistelu- ja tanssilava sekä pukeutumissuoja. — 1.5—2 ha brutto.

VIII) *Uimalaitos* ulkoilmassa, kaksiosainen, naisille ja miehille, kumpaisessakin 25 × 25 m:n uima-allas sekä suihkulaitteet, puku- ja sateensuojat ynnä auringonkylpyalaa. Altaitten ja suihkujen tulee olla niin sijoitetut, että niiden vesi voidaan tulevaisuudessa tarvittaessa järjestää lämmitettäväksi samasta lämpökeskuksesta. — Enintään 1 ha brutto.

IX) *Ulkoilmavoimistelulaitos*, miehiä ja poikia varten: 40 × 60 m:n kenttä ja toinen pienempi 25 × 40 m:n kenttä, urheilumaiset hyppyradat, heittopaikka kuulantähtöä varten, toisen kentän ääreen tilaa 1,000 katsojalle näytösten aikana, 15 × 25 m:n katettu voimistelulava, pukeutumiskatos sekä telinevaja. — 0.7—1 ha brutto.

X) *Voimistelu-, urheilu- ja kerhotalolle varattava alue*. Talo, joka vaihtoehtoisesti voitaisiin yhdistää stadionrakennukseen, tulisi sisältämään voimistelu- ja urheilusaleja sekä huoneistoja kasvattavaa kerhotoimintaa ja urheilumuseota varten. — Maksimi 0.3 ha brutto.

XI) *Tenniskenttiä*, 6—10 kpl., joista yhden ympärille katsomamahdollisuudet aina 1,500 hengelle, sekä pukupaviljonki. — 1.5—2 ha brutto.

XII) *Murtomaavyöhyke*: jokseenkin luonnontilaan jätettävä, paikatellen vaikkapa vain kymmenkunnan metrin levyinen, ja ainakin kilometrin kierroksittainen vyöhyke, jolla voidaan harjoittaa murtomaajuoksua ja talvella hiihtoakin ja jolla voidaan pitää murtomaajuoksukilpailuja; viimeksimainitusta syystä sen tulee koskettaa sekä Stadionia että näyttelykenttää.

XIII) *Aikuisten Tivoli-alue* tavanmukaisine laitteineen, joihin kuuluvat talvella kelkkamatot. — 3—5 ha brutto.

XIV) *Talvella eri kokoisia suksimäkiä* lapsia varten pitkin Stadionpuistoa sekä hiihtoreitti puistoalueesta pohjoisessa olevaan maastoon, niin että stadionpuisto voi muodostua pääkaupungin huvihiihtäjien yhdeksi lähtökohdaksi.

XV) *Talvella luisteluratoja*, joista tärkein itse stadionille.

XVI) *Musiikkipaviljonki* näytösalueen laitaan.

XVII) *Asunnot* stadionpuiston henkilökunnalle.

Näiden yhteensä enintään 34 ha vaativien laitosten sijoittamisessa on huomioonotettava eräiden aikaisemmin mainittujen seikkojen lisäksi m. m. seuraavat näkökohdat:

1) että stadionpuiston halki on johdettava jostakin nykyisen Mäntymäen länsipuolelta alkaen yleissuunnassa N tai NNW tehokas liikenneväylä siten, että se helpottaa yleisöliikennettä varsinkin stadionpuistossa pidettäviin juhliin, mutta samalla mieluummin siten, ettei se kernaasti muodostu stadionpuiston toimintaa häiritseväksi kauttakulkutiekse; tämän väylän ei tarvitse olla suora, vaan se voidaan mukauttaa maastoon;

2) että edellisen vaihtoehtona voidaan ajatella idempää aivan nykyisen Eläintarhan urheilukentän länsipuolitse kulkevaa tietä;

3) että tämän valtatie poikki kulkevat tiet ja käytävät stadionpuiston itä- ja länsiosan välillä olisi järjestettävä mahdollisimman turvallisiksi, kenties eri tasoon;

4) että tämän tien varsille ja jatkoksi olisi saatava stadionpuistosta pohjoiseen olevaan vapaaseen maastoon johtava hiihtoreitti, jonka kulku Nordenskiöldinkadun yli olisi järjestettävä niinikään turvallisiksi, kenties eri tasoon; että hiihtoreittiä pitäisi kesällä voida käyttää murtomaajuoksun harjoittamiseen;

5) että stadion itse on raskaan katsomorakenteen vuoksi sijoitettava mieluiten lujapohjaiselle maalle;

6) että stadionin katsomon pitäisi olla mahdollisimman helposti laajennettavissa väliaikaisesti 50,000 henkeen, mitä on maastoon sovittelussa silmälläpidettävä;

7) että stadionin tulisi olla kävelyteitten kautta yhteydessä mahdollisimman monella puolella olevien raitiotiepysäkkien kanssa;

8) että stadionin tulisi niinikään olla selvien kävelyteitten kautta yhteydessä kentän II sekä kenttäröyhmän III kuuluvien kenttien kanssa, jotta näiden käyttäjät voisivat käyttää hyväkseen stadionin lukuisia pukuhuoneita; tämän yhteyden ei kuitenkaan tarvitse olla varsin läheinen, vaan saa väliä olla stadionilta vaikkapa 400 m, minkä urheilijat kyllä hyvin jaksavat juosta pallokentille ja autonomistajat kävellä autojensa parkkeerauspaikoille;

9) että jokaiselle laitokselle, mutta erittäinkin laitoksille VI ja VII on tärkeää niiden tehokas eristäminen omaan rauhaansa, erikoistarkoituksensa mukaiseksi pyhätöksi;

10) että laitokset VI ja VII on etuoikeutettuina pyrittävä sijoittamaan aurinkoiselle ja kylmiltä tuulilta suojattuun paikkaan, mikä samalla on raitiotieliikenteen varrella, niin että lapsilla on turvallinen pääsy pysäkillä tarhaansa;

11) että laitosten VI ja VII keskinäinen naapuruus on suotava, samoin kuin näiden molempien naapuruus laitoksen VIII naisosaston kanssa;

12) että laitos IX olisi saatava toisaalta laitoksen VIII miesosaston, toisaalta taas jonkun pallokentän naapuriksi;

13) että laitoksen XIII naapuruus tai läheisyys laitoksen VIII kanssa on suotava, mutta ei välttämätön;

14) että laitokset VI ja VIII on viemärin laskuputouksen takia sijoitettava riittävän korkealle;

15) että laitoksen X tulisi sijaita laitoksien VI, VII ja IX lähetyvillä;

16) että kaikkien eri pallokenttien sijoituksessa olisi mieluiten meneteltävä niin, että kentän pituusakseli lankeaa ilmansuuntien N—S ja E—W välille.

Edellä on jo mainittu, että säätiön mielestä sopivin paikka stadionille on löydettävissä Eläintarhasta, lähemmin sanottuna siltä alueelta, jota rajoittavat Urheilukatu, Nordenskiöldinkatu, rautatiealue ja Helsinginkadun jatkos. Ainoastaan tällä alueella voidaan toteuttaa edellä hahmoiteltu ohjelma sillä tavoin, että siitä saadaan paras saavutettavissa oleva hyöty kasvavan pääkaupungin asukkaille, sen liikuntaa tarvitsevalle nuorisolle, sen ja koko maan elinvoimaiselle urheilulle ja liikuntakasvatukselle.

Säätiön lähin tarkoitus on tosin stadionin aikaansaaminen, mutta säätiön elimet ovat täysin tietoisia siitä, että stadion on vain välikappale, keino monien

muiden joukossa pyrittäessä korkeampaan päämäärään, kansan terveyden ja ruumiillisen kunnon kohottamiseen, kansalaisten varustamiseen niillä ruumiillisilla edellytyksillä, joita he erityisesti nykyaikaisen elämän taistelussa tarvitsevat. Tähän päämäärään pyrittäessä, tai oikeammin tätä tehtävää suoritettaessa on sellainen urheilu- ja virkistyspuisto stadioineen ja muine laitteineen, kuin edellä on luonnosteltu, ulkomailla monissa asutuskeskuksissa havaittu paraiten vastaavan tarkoitustaan. Säätiön tarkoitus ei ole tässä yhteydessä vielä tehdä mitään ehdotuksia sellaisen puiston rakentamisesta vielä vähemmän sen hallinnosta ja hoidosta. Nyt olisi vain aikaansaattava mahdollisimman sitova päätös siitä, ettei edelläolevaa aluetta tai osia siitä luovuteta tai käytetä vastaisuudessa mihinkään muuhun tarkoitukseen, lukuunottamatta välttämättömiä liikenneväyliä, vaan että se varataan yksinomaan urheilu- ja virkistystarkoituksiin.

Mitä sitten tulee itse stadionin paikkaan, olisi sen määrittämiseksi tarpeellista julistaa kilpailu, jonka ohjelman rungoksi edelläesitetty luonnos lieene sopiva. Säätiön hallitus on ajatellut ehkä olevan asianmukaisinta, että Kaupunginvaltuusto järjestää nämä kilpailut, koska kysymyksessä on kaupungin omistaman suuren maa-alueen käyttäminen. Kun tämän kilpailun tulos on selvä ja päätös on tehty siitä mihin paikkaan stadion on rakennettava, on säätiön, todennäköisesti myös kilpailun avulla, hankittava stadionin rakennuspiirustukset. Kuitenkin voitaneen harkita, eikö jo nyt järjestettävän kilpailun toimikuntaan olisi kutsuttava joku tai joitakuista säätiön edustajia.

Vielä olisi tarpeellista, että Kaupunginvaltuusto periaatteessa päättäisi vastedes lähemmin sovittavilla ehdoilla luovuttaa säätiön käytettäväksi sen alueen, johon stadion päätetään rakentaa.

Säätiön hallitus pyytää vielä huomauttaa, että asia olisi saatava käsiteltyksi mahdollisimman pian, koska rahankeräys sujuu sitä paremmin mitä kiinteämmät muodot stadionhanke on saanut, puhumattakaan siitä, että on tietenkin sitä parempi mitä pikemmin stadion saadaan rakennetuksi.

Koska edelläehdotettua kilpailua järjestettäessä ja kilpailuluonnoksia arvoستeltaessa on otettava huomioon muitakin kuin urheilullisia näkökohtia, ei säätiön hallitus ole tahtonut tehdä yksityiskohtaista ehdotusta tässä suhteessa, vaan lieene asianmukaisempaa, että kaupungin urheilu- ja muut ammattiviranomaiset tekevät kilpailujen järjestämiseksi tarpeelliset ehdotukset, kuten palkintojen suuruudesta, palkintotuomarien valitsemistavasta, kilpailujen ajasta y. m. s.

Kaiken edellä esitetyn nojalla saa Stadion-säätiön hallitus kunnoittavimmin ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

että Urheilukadun, Nordenskiöldinkadun, rautatiealueen ja Helsinginkadun jatkoksen ympäröimää Eläintarhan aluetta tai osia siitä ei saa luovuttaa tai käyttää muihin kuin urheilu- ja virkistystarkoituksiin sekä alueen läpi välttämättömästi vedettävien liikenneväylien rakentamiseen;

että kaupungin toimesta järjestetään kilpailu ehdotuksista stadionin paikan määrittämiseksi ja edellisessä kohdassa mainitun alueen käyttämiseksi pääasiassa edellä selostetulla tavalla;

että kilpailua järjestämään ja palkintolautakuntaan kutsutaan myös Stadion-säätiön edustajia; sekä

että näin määrätty stadionin paikka luovutetaan vastedes lähemmin määrättävillä ehdoilla Stadion-säätiölle stadionin rakentamista varten.

Stadion-säätiön hallituksen puolesta:

E. v. Frenckell.

Arttur Blomberg.

Helsinki 1929. Mercatorin Kirjapaino Osakeyhtiö.
